

Inhoudsopgave

VOORWOORD 13

IN HET KORT – DE HOOFDPERSONAGES 17

EEN BEKNOPTE GESCHIEDENIS VAN REYKJAVÍK EN IJSLAND 21

HET REYKJAVÍK VAN ERLENDUR SVEINSSON – EEN
STADSWANDELING 31

- Nr 1 Austurvöllur – het parlamentsplein 32
Boksen in IJsland, lange tijd illegaal 34
- Nr 2 Alþingishúsið – het parlamentsgebouw 34
De vier beschermende mogendheden van IJsland 34
- Nr 3 Domkerk 35
- Nr 4 Hótel Borg – goed genoeg voor een koning 36
De dertien IJslandse kerstmannen 39
- Nr 5 Aðalstræti – de kiem van de stad 40
- Nr 6 Landnámssýningin Reykjavík 871±2 – het
kolonisatiemuseum 40
- Nr 7 Tryggvagata – tussen oude haven en centrum 40
- Nr 8 Naust – Chinees restaurant 41
- Nr 9 Gröndalshús – historisch gebouw op een andere
plaats 42
- Nr 10 Grjótaþorp 44
- Nr 11 Gamla höfnin – van haven tot hippe wijk 45
- Nr 12 Ægisgata en zijstraten – de Weststad en zijn
zeevaartgeschiedenis 45
- Nr 13 Landakotskirkja – de enige katholieke kerk van de
stad 46
- Nr 14 Túngata en Ægissíða in Vesturbær – een van de twee
diplomatenwijken 46

- Nr 15 Kamp Knox – de oude barakken van de bezettingsmachten in de Tweede Wereldoorlog 47
- Nr 16 Hólavallagarður – de plek waar je moet zijn... daarna 51
Standbeeld en graf van Jón Sigurðsson 59
- Nr 17 Tjörnin – de stadsvijver 54
- Nr 18 Glaumbær/Listasafn Íslands – van ijshuis tot museum 58
Guðjón Samúelsson 53
- Nr 19 Fríkirkjan – een oude houten kerk aan het water 60
- Nr 20 Hljómskálinn – de eerste muzikale oefenruimte van Reykjavík 60
- Nr 21 Ráðhús – het gemeentehuis 60
- Nr 22 Þjóðminjasafn Íslands – over saga's, elven, trollen en het ontstaan van een natie 61
- Nr 23 Háskóli Íslands – de oudste universiteit van het land 61
- Nr 24 Vatnsmýri – volksvermaak in vergane tijden 62
- Nr 25 deCODE – als het DNA van een heel volk op het spel staat 63
Het IJslandse DNA en de wetenschap 65
- Nr 26 Þingholt – de hipste wijk van de binnenstad 65
Vrije kleurkeuze voor muren en daken 69
- Nr 27 Hótel Holt – de grootste particuliere kunstcollectie 69
- Nr 28 Farsóttarhúsið – van quarantaineziekenhuis naar daklozenopvang 69
- Nr 29 Hegningarhúsið – een heel ander soort onderkomen 70
Ástandið – de situatie 72
- Nr 30 Hallgrímskirkja – de grootste kerk van IJsland 73
- Nr 31 Mortuarium het Glaspaleis – geconserveerde lichaamsdelen in alcohol 76
Barónsstígur 78

- Nr 32 Norðurmýri – over de geniepigheden bij het huizen
bouwen 78
De oude kraamafdeling 80
- Nr 33 Hótel Loftleiðir – over Bobby Fischer, pikante foto's
en een lijk 83
Praktijkervaring voor rechtenstudenten 83
Loftleiðir en Flugfélag Íslands worden Icelandair 85
- Nr 34 Hlemmur – op kantoor bij Erlendur en zijn
collega's 86
- Nr 35 Grettisgata – mix van oud en nieuw 89
- Nr 36 Laugavegur – zien en gezien worden 90
- Nr 37 Hverfisgata – het ondergeschoven straatje 93
- Nr 38 Lindargata – hoe geld een straat kan veranderen 94
Sláturfélag Suðurlands 96
- Nr 39 Þjóðleikhúsið – het Nationaal Theater 98
De schaakmatch van de eeuw 99
- Nr 40 Gamla Bíó – de Oude Bioscoop 101
- Nr 41 Safnahúsið – het Cultuurhuis 102
Codex Regius 102
- Nr 42 Stjórnarráðshúsið – het IJslandse torentje 103
- Nr 43 Ingólfur Arnarson – de eerste IJslandse Viking 104
- Nr 44 Seðlabanki Íslands – waar het geld geteld wordt 105
- Nr 45 Austurstræti – cafés en winkels 106
- Nr 46 Hressingarskálinn – vergane glorie 108

BUITEN DE BINNENSTAD 113

- Nr 47 Öskjuhlíð – Perlan, de parel boven de stad 113
- Nr 48 Kringlumýri – cultuurpaleis en winkelcentrum op
veengrond 113
- Nr 49 Grafarholt – van vakantiepark tot stadswijk 116
- Nr 50 Breiðholt – waar de eerste hoogbouw van IJsland
verrees 117

- Nr 51 Vífilsstaðir – de oude tbc-kliniek 122
Steinn Steinarr 125
- Nr 52 Sandgerði – showdown aan het open graf 125
- Nr 53 Vliegveld Keflavík – hoe een oorlogsdrama in Egypte
 IJsland voorgoed veranderde 126
 Groot-Brittannië bezet IJsland 127
 Strategische ligging 128
 Hoe de strijdkrachten van de Verenigde Staten naar
 IJsland kwamen 129
 De eerste oorlogshandeling van de vs, lang voor de
 formele oorlogsverklaring 129
 Nissenhutten 131
 IJsland krijgt een moderne infrastructuur – van
 middeleeuwen naar twintigste eeuw in een paar
 tellen 131
 Oorlogshandelingen 132
 Terugtrekking van de troepen 133
 Oprichting van de NAVO – Keflavík wordt een NAVO-
 vliegveld 133
- Nr 54 Svartsengi/Bláa lónið – van afwatering tot
 toeristenattractie 136
- Nr 55 Kleifarvatn – een meer op de geologische
 breuklijn 138
- Nr 56 Þingvellir – de oudste parlamentsplek ter wereld 140
*De sneeuwstorm – een lezing in oorverdovende
 stilte* 143
- Nr 57 Onderweg van Reykjavík naar Þingvellir 149
Ford Falcon 150
- Nr 58 Litla-Hraun – de bajes in de lava 154
- Nr 59 Svörtuloft – de klif waarover bankiers struikelen 154
- Nr 60 Hrafnseyri – waar volksheld Jón Sigurðsson
 vandaan komt 157

- Vrijheidsstrijder en nationale held Jón Sigurðsson* 158
Nr 61 Eskifjörður en Harðskafi – de plek waar het allemaal begon 164

TYPISCH IJSLANDS 171

- De IJslandse taal 171
Dochters en zonen – de patronieme naamgeving 173
Het IJslandse telefoonboek – waar je (bijna) iedereen kunt vinden 174
Over schaapsballen en gefermenteerde haaivis – de traditionele IJslandse keuken 174
Porrablót – wat er in de winter nog aan eten over was 179
De bijtende geur die kerst aankondigt 180
Skúlakaffi 182
Lýsi – levertraan 182
Skr – de witte energiebron 182
Waarom lopen als je ook kunt rijden? 183
De benzinepomp – het kloppend hart van het dorp 184
Huldufólk – de andere bewoners van IJsland 185
Myrká – de onderstroom van een verhaal 186
Tegen weer en wind – houten huizen en golfplaten 190
Hagkaup – mode uit de supermarkt 193
Prohibitie in IJsland 194
Anonieme Alcoholisten – een volksvereniging 194
De Akureyriziekte 195
Visvangquota – een reformatie op zee 197

DE HOOFDROLSPELERS BELICHT 201

Erlendur	201
<i>Van eendagsvlieg tot seriepersonage</i>	205
<i>Natuurrampen en reddingsacties</i>	209
<i>Naamgeving</i>	209
Eva Lind	216
Sindri Snær	225
Halldóra	230
Elínborg	238
Sigurður Óli	245
Valgerður	267
Marion Briem	279
Bergur	291

IN HET KORT – DE BOEKEN UIT DE ERLENDUR-SERIE 293

PRIJZEN 301

DANKWOORD 307

BRONNEN 309

REGISTER 313

KAART VAN REYKJAVÍK 316–17

KAART VAN IJSLAND 318–19

Voorwoord

‘Ik schrijf voor de IJslanders, vanuit een IJslands perspectief. Ik zou niet weten hoe ik anders en voor wie ik anders zou moeten schrijven,’ zegt Arnaldur Indriðason. Toch valt zijn thrillerreeks over rechercheur Erlendur Sveinsson te lezen in bijna veertig talen op alle continenten, zijn er inmiddels tientallen miljoenen exemplaren verkocht en is hij internationaal mischien wel de meest bekroonde auteur van misdaadliteratuur.

Als Indriðasons vroegere Nederlandse uitgever kwam ik in 2003 voor het eerst naar diens mysterieuze eiland. Ik wilde meer weten over de achtergrond van zijn boeken. Terwijl er gedurende talrijke ontmoetingen een vriendschap tussen mij en Arnaldur opbloeide, werd me steeds duidelijker dat hij met een groot besef van het verleden en het heden schreef, en dat hij zelf diepe wortels had in het IJslandse leven.

Ik realiseerde me dat er in zijn boeken nog veel meer betekenislagen zaten dan ik aanvankelijk dacht. Dat ik al zijn toespelingen op geschiedenis, cultuur en tradities simpelweg had gemist.

Het begint al met zulke kleine maar essentiële punten als de voornaam van de hoofdpersoon van de hele reeks: Erlendur. Voor iedereen buiten IJsland gewoon een naam, misschien een wat ongebruikelijke, maar ach, het zorgt voor een leuk IJslands tintje. Voor een IJslandse lezer karakteriseert de naam echter het personage: Erlendur betekent ‘buitenstaander’ of ‘buitenlander’. Hij wordt met dit ene woord van begin af aan heel treffend neergezet – als men de IJslandse taal machtig is, tenminste.

Uiteindelijk heb ik zelf vijf jaar in Reykjavík gewoond, en ik ben er nog steeds een paar maanden per jaar. Ik heb me erop toegelegd de boeken te herlezen, met pen en fototoestel

op speurtocht te gaan om de verhalen en achtergronden nog beter te begrijpen, en nog meer over IJsland en zijn bewoners te leren. Hierdoor heb ik nog veel meer plezier bij het (her)lezen van deze geweldige reeks ervaren.

Twintig jaar lang was ik uitgever van misdaadromans. De boeken van Arnaldur Indriðason hebben een bijzondere indruk achtergelaten, en niet alleen omdat iedere nieuwe titel uit de reeks steeds weer van een uitzonderlijke kwaliteit bleek. Arnaldur Indriðason heeft duidelijk iets te vertellen. En dat doet hij zonder te preken. Hij kiest de vorm van een thriller om ons te vermaken, maar ondertussen laat hij ons nadenken over maatschappelijke vraagstukken en leren wij veel over een land met een bevolking die ongeveer zo groot is als die van de stad Utrecht, en die slechts zo'n drie vijfde uitmaakt van de Antwerpse. Een maatschappij waar niet alleen bijna iedereen iedereen kent, maar waar men vaak zelfs familie van elkaar is. Het vergt een heel ander soort omgang met elkaar. Niemand is anoniem.

Dat de serie vertaald is in zoveel talen, en dus voor lezers uit zoveel verschillende culturen en maatschappijen, laat zien dat Arnaldur Indriðason een universele kern van ons mens-zijn weet te raken: de kleinschalige IJslandse maatschappij staat voor het sociale milieu van de lezer en wordt zo universeel. En dat terwijl IJsland zowel qua geografische ligging als geschiedenis juist een heel uitzonderlijke plek in onze wereld inneemt.

Met dit boek wil ik de ontdekkingen delen die mij een zoveel rijkere leeservaring en zoveel meer leesplezier bezorgd hebben. Graag maak ik u wegwijs in de toespelingen en achtergronden die anders alleen voor IJslanders te begrijpen zijn. Ik neem u mee door de binnenstad van Reykjavík en langs andere belangrijke plekken in het land. Ik duik met u in de bijzondere geschiedenis van dit eiland dat zo ver weg in de Noord-Atlantische Oceaan ligt, in zijn (heidense) tradities en typisch

IJslandse gewoontes, de eigenaardigheden van de IJslandse maatschappij, en uiteraard de ware achtergronden van de verhalen.

De originele citaten van Arnaldur Indriðason die door dit boek verspreid zijn, bieden een bijzonder en direct inzicht in de werkwijze en levensvisie van de auteur.

Of men nu al in IJsland geweest is, er ooit naartoe wil of nooit van plan is te gaan: ik hoop dat dit boek voor alle lezers van Arnaldur Indriðason een rijke aanvulling op zijn boeken zal zijn en helpt om nog voller te genieten van de verhalen over Erlendur Sveinsson, de stad Reykjavík en het land IJsland in al zijn facetten.

Reykjavík, februari 2018
Alexander Schwarz